

2RKÄ04, 2RKÄ24: Verksamhetsförlagd utbildning (VFU) för ämneslärare i religionskunskap inriktning mot arbete i gymnasieskolan, 7.5hp
(och 2RKÄ03: Verksamhetsförlagd utbildning (VFU) för ämneslärare i religionskunskap I- inriktning mot arbete i årskurs 7-9, 7.5hp)

- Studenterna gör sin VFU under 5 veckor på heltid HT 15. Studenterna deltar fullt ut i arbetet med eleverna under de veckor som VFU:n pågår.
- Antagna studenter inom lärarprogrammet måste uppvisa ett utdrag från belastningsregistret innan de går ut på VFU. Följ länken nedan för att hitta denna blankett samt andra blanketter (t.ex. resebidrag) som är relaterade till den verksamhetsförlagda utbildningen: <http://lnu.se/namnden-for-lararutbildning/for-lararstudenter/verksamhetsforlagd-utbildning>
- Under första veckan uppmanas såväl lärarutbildare som studenter att höra av sig till kursansvarig för att meddela att allting fungerar som det ska. Om det skulle dyka upp problem eller bekymmer under VFU-perioden är det viktigt att kursansvarig på universitetet omedelbart får kännedom om detta. Skulle det råda tveksamheter om studentens lämplighet för yrket kommer flera besök att göras för rådgivande och vägledande samtal med studenten.
- Studenterna ska följa lärarutbildarna i allt arbete där de kan och får vara med, det vill säga undervisning, konferenser, friluftsdagar, föräldramöten, utvecklingssamtal m.m. Lärarutbildarna avgör när studenterna får eller kan vara med. Det viktiga är att studenterna får känna på läraryrkets hela omfattning. Om lärarutbildaren undervisar i flera ämnen än religionskunskap, bör studenterna vara med även på några av dessa lektioner. Då är det inte tänkt att studenten i första hand ska undervisa, utan istället auskultera. Givetvis kan studenten hjälpa till med uppgifter som inte kräver specifika ämneskunskaper. Finns möjligheten att låta studenten auskultera även på andra lärares lektioner i religionskunskap är det utmärkt.
- Studenterna har studerat kursplaner och betygskriterier i teorin, men de behöver få träning i att omsätta dessa kunskaper i praktiken genom att t.ex. få vara med och bedöma uppgifter enligt rådande betygssystem.
- Om studenten av någon anledning skulle vara frånvarande under VFU:n, vill kursansvarig ha information om detta omgående. Kursen har obligatorisk närvaro och vid hög frånvaro kan studenten få förlängd VFU.
- Studenternas lärarinsats med eleverna får vara något individanpassad med hänsyn till varje students bakgrund. De studenter som går kursen VFU har kommit olika långt i sin utbildning. Vissa studenter har stor erfarenhet av vikariat medan andra kan vara lite försiktiga i början. För en student som är ute på VFU för första gången kan det räcka med att studenten i början av perioden auskulterar och leder en del av lektionen. Under perioden är det meningen att studentens insatser i klassrummet ska öka och att han/hon under slutet av sin VFU ska kunna leda lektioner på egen hand. Naturligtvis måste studenten anpassa sig till den planering som finns, men det är också viktigt att han/hon får prova egna idéer för att utveckla sitt eget sätt att undervisa. **De studenter**

som är ute på VFU för andra gången kan genomföra undervisning på egen hand tidigare under perioden och kan också ta ett större läraransvar.

- Handledningssamtal hålls kontinuerligt, till exempel vid en bestämd tid varje vecka eller i direkt anslutning till genomförd undervisning. Delar av bedömningsunderlaget aktualiseras vid dessa samtal. Efter halva perioden hålls ett handledningssamtal som både studenterna och lärarutbildarna har förberett. Inför detta samtal har lärarutbildaren gjort en bedömning av studenten utifrån bedömningsunderlaget, och studenten har gjort en självvärdering utifrån samma underlag. Detta samtal är viktigt för att studenten ska känna att han/hon har tid och möjlighet att förbättra sin insats innan den slutliga bedömningen görs.
- Lärare från universitetet kommer att besöka varje student under praktikperioden. Eftersom vi under dessa besök vill se studenten i aktion och vill undvika prov, friluftsdagar och annat, hör studenten av sig i god tid för att bestämma lämplig dag och tid. Det är studentens ansvar att boka tid för besök med lärare från universitetet.
- Universitetets lärare har ansvar för betygssättning och examination. I det slutliga betyget på delkursen vägs både studentens praktiska och teoretiska prestationer in. Självklart blir lärarutbildarnas omdömen vad gäller den praktiska delen av VFU:n tungt vägande eftersom det är lärarutbildarna som ser studenterna i den vardagliga situationen. Vid betygssättningen används bedömningsunderlaget med kriterier (se nedan). Slutbetyget bestäms av genomförd VFU och VFU-uppgift och sätts av kursansvarig lärare på universitetet efter samråd med lärarutbildaren i kommunen.
- Efter genomförd VFU skickar eller lämnar lärarutbildarna sina kommentarer till Torsten Löfstedt (se bifogad blankett). Kommentaren skrivs under av såväl lärarutbildare som student och kommentaren arkiveras sedan enligt universitetets bestämmelser.

Riktlinjer och uppgifter för VFU 2RKÄ04 & 2RKÄ24, HT15

Ett viktigt inslag i Linnéuniversitetets lärarprogram är vad som kallas verksamhetsförlagd utbildning (VFU). Syftet med VFU är att knyta samman den teoretiska utbildningen vid högskolan och den praktiska ute på skolorna till en helhet. De uppgifter som ni finner här nedan är tänkta att förverkliga detta syfte. VFU är viktig bas i er utbildning. Den ger er möjlighet att göra efterforskningar om målsättningar, praktiker och erfarenheter rörande religionskunskapsundervisningen på den skola där ni är placerade. De rapporter som beskrivs nedan ska för att bli godkända bygga på dylika efterforskningar, men också på didaktiska reflektioner utifrån litteratur och praktisk erfarenhet.

Omfattning och inplacering i kursen

2RKÄ04 Verksamhetsförlagd utbildning (VFU) för ämneslärare i religionskunskap I-inriktning mot arbete i gymnasieskolan omfattar 7.5 hp.

Religionsdidaktik står i fokus för den universitetsförlagda utbildningen med relevans för det framtida läraryrket, och de uppgifter ni får härifrån är alltså relaterade till detta område. VFU innefattar dock även en mer ”praktisk” träning i läraryrket, och här har era handledare det yttersta ansvaret. De uppgifter som ni har att arbeta med under er VFU är av religionsdidaktisk art. Självfallet ska du under perioden alltid uppträda professionellt: passa tider, följa en eventuell uppförandekodex vid skolan, hantera information om elever i enlighet med gällande regelverk osv. Det är viktigt att ni utnyttjar möjligheten att få insikt i och prova på vad arbetet som religionskunskapslärare innebär i praktiken. Detta är också vad tidigare generationer av VFU-studenter råder er till, enligt utvärderingar.

Under er VFU-period ska ni undervisa. Förutom att undervisa ska ni under denna period tillsammans med era VFU-lärare fortsatt delta så långt möjligt i alla förekommande arbetsuppgifter, t ex lärarkollegier och utvecklingssamtal.

Periodens aktiviteter ska dokumenteras. Det handlar om en dokumentation både av samtliga aktiviteter (arbetschema) och av den undervisning ni bedriver (med didaktisk reflektion), utifrån aspekterna planering – genomförande – utvärdering. Dokumentationen utgör underlag för ett avslutande diskussionsseminarium, öppet även för VFU-lärarna, när ni är åter på campus.

Eftersträvade insikter och erfarenheter

Under VFU är det önskvärt att ni får insikt i och erfarenhet av så många som möjligt av nedanstående områden.

- Erfarenhet av lektionsplanering: att välja/avgränsa ett bestämt fält, arbetsformer, läromedel.
- Erfarenhet av olika undervisningsformer: ”Klassisk” katederundervisning, problembaserade arbetsformer, exkursioner/studiebesök
- Erfarenhet av olika undervisningsmaterial: läroböcker, IT, AV-material
- Erfarenhet av examination, bedömning/betygssättning: utformning av prov eller andra examinationsformer.

Dokumentation

Era erfarenheter från VFU:n vad gäller läraryrket och mer specifikt undervisning i termer av planering, genomförande, utvärdering och reflexion ska dokumenteras enligt följande:

1. Ett arbetsschema för din VFU-period som visar vilka arbetsuppgifter du utfört eller deltagit i samt vilka områden/avsnitt av religionskunskapsämnet som varit aktuella under perioden. För dagbok kontinuerligt!

2. En detaljerad beskrivning av och didaktisk reflektion kring *en lektion* eller *lektionsserie* du hållit under perioden. Denna ska bestå av ca 5-7 sidor text, exklusive bilagor, och vara ordnad under följande rubriker (frågorna som följer under varje rubrik är tänkta som inspiration. Alla behöver inte besvaras i lika stor omfattning):

I. *Syfte och mål*: Vad ville du uppnå med din lektion/lektionsserie och vilka delar av styrdokumentet utgick du ifrån när du valde ut vad som ska ingå i lektionen/lektionsserien? Vilka bestående kunskaper/insikter ville du att eleverna skulle ha med sig efter lektionen/lektionsserien

II. *Metod*: Vilken eller vilka undervisningsform väljer du, och än viktigare varför väljer du denna form och inte någon annan? Skulle du ha kunnat välja någon annan form? Här är det viktigt att du är tydlig med att motivera varje del av resonemanget med hänvisning till styrdokument och didaktisk litteratur (se nedan).

III. *Material*: Vilken typ av material använde du dig av när du planerade och genomförde undervisningen? Varför valdes detta material ut? Var hittade du materialet? Var materialet bra? Vad är problemen och/eller fördelarna med just detta material? Om du använder läroböcker bör du särskilt ta hänsyn till den kritik som finns i den didaktiska forskningen kring läromedel.

IV. *Genomförande*: Beskriv hur du faktiskt gick tillväga när du väl genomförde lektionen/lektionsserien. Använde du dig av någon form av hjälpmedel? IKT? Var så detaljerad du kan. Det kan vara bra att t.ex. be din lärare fotografera och/eller spela in dig när du genomför undervisningen, och att sedan använda detta material som underlag när du skriver (du behöver inte lämna in detta material).

V. *Utvärdering, slutdiskussion och reflektion*: Här går du tillbaka och tittar på syfte och mål och ser i vilken utsträckning du på din lektion/under din lektionsserie lyckades realisera dessa mål. Be gärna några elever, eller din VFU-lärare hjälpa dig med detta genom att ge sina synpunkter. Det hela ska utmynna i några generella reflektioner där du skriver om dina erfarenheter under denna process i relation till läraryrket generellt.

VI. *Bilagor*: Om du har till exempel material som du framställt, texter som du delat ut eller liknande, så ska de finnas med som bilagor.

OBS! Referenser till minst tre didaktiska verk bör finnas med i er didaktiska reflektion.

3. Ett skriftligt omdöme från din VFU-lärare på fältet.

OBS! Var noga med att alla tre delar finns med när du lämnar in.

I universitetets policy för VFU står att ni kan förvänta er att få genomföra VFU i relevant verksamhetsområde, dvs att få undervisa i religionskunskap. Ansvaret för att detta sker ligger hos partnerområdet och lärarutbildningen. Dock har även ni ett ansvar här som studenter att tidigt kontakta VFU-läraren och planera VFU-perioden. Om det *mot all förmodan* blir så att ni inte får möjlighet att faktiskt undervisa inom religionskunskapsämnet, så blir uppgiften istället att konstruera en "idealplan" för en lektionsserie. Samma delar som ovan ska ingå, undantaget utvärdering och reflektion över utfallet.

Läraryesök

Under din VFU-period kommer du att få besök av en lärare från universitetet.

Den besökande universitetsläraren ska observera dig i en klassrumssituation. Du ska under det besökta lektionsspasset själv vara aktiv till så stor del att du startar lektionen, instruerar eleverna i helklass, gör övergångar mellan olika moment samt avslutar lektionen. Vid besöket ska alltså lektionen som den studerande är ansvarig för *inte* till största delen fyllas av grupparbeten eller elevpresentationer, utan det är den enskilda lärarstudenten som ska få möjlighet att visa sin förmåga att organisera och leda undervisning.

Under besöket ska den besökande universitetsläraren också diskutera hur dina praktiska lärarfärdigheter utvecklas, både med dig och med din VFU-lärare. Du har ansvar för kontakt med VFU-lärare på värdskolan och VFU- ansvarig vid universitetet vad gäller schemaläggning av besöket.

Betyg och bedömningsgrunder (Från kursplanen för 2RKÄ04)

Efter avslutad kurs ska den studerande kunna:

- *formulera tydliga lärandemål som är ändamålsenliga samt anpassade till och begripliga för eleverna;*
- *anpassa val av metoder, aktiviteter och materiel och andra resurser i förhållande till lärandemålen och aktuell elevgrupp;*
- *värdera i vilken utsträckning lärandemål har uppnåtts;*
- *diskutera hur övergripande syften och mål, såväl som det centrala innehållet i styrdokument för religionskunskap i gymnasiet samt högstadiets årskurs 7–9 ska kunna operationaliseras i en faktisk undervisningssituation;*
- *genom deltagande observation, samtal med verksamma lärare och litteraturstudier identifiera centrala och aktuella religionsdidaktiska problem;*
- *planera och genomföra undervisning i ämnet religionskunskap på basis av tidigare inhämtad ämneskunskap och tydliga ämnesdidaktiska ställningstaganden;*
- *demonstrera grundläggande förtrogenhet med för yrkesverksamma lärare i ämnet religionskunskap förekommande arbetsuppgifter, inklusive examination och bedömning av elevers prestationer.*

Det viktigaste underlaget för bedömningen av VFU är det skriftliga omdömet från din VFU-lärare samt de samtal som förs mellan VFU-lärare och VFU-lärare i samband med platsbesök och i slutet av VFU-perioden. **OBS: Det är VFU-läraren från universitetet som står som examinator för kursen och som sätter betyg.** Din egen dokumentation enligt ovan samt ditt

deltagande i det avslutande diskussionsseminariet vägs också in i bedömningen för att få en samlad bild av din successiva utveckling i enlighet med de långsiktiga målen för lärarutbildningen.

För godkänt krävs att den studerande uppfyller de förväntade studieresultaten på delkursen och att samtliga uppgifter har utförts och dokumenterats.

Litteratur

Religionsdidaktiken är ännu inte så utvecklad i Sverige, men det är på gång. Nedan följer en lista över litteratur som kan brukas. Allt material som anges finns på universitetsbiblioteket eller i digital form (i det senare fallet kan ni klicka på länkarna). Det står er fritt att även söka egen litteratur (som dock ska kunna placeras inom det vetenskapliga fältet religionsdidaktik). Referenser till minst tre didaktiska verk som ni använt bör finnas med i er didaktiska reflektion.

- Alberts, Wanda (2007). *Integrative religious education in Europe: a study-of-religions approach*. Berlin: Walter de Gruyter
- Almén, Edgar (2000). *Livstolkning och värdegrund: att undervisa om religion, livsfrågor och etik*. Linköping: Univ., Skapande vetande
- Broadbent, Lynne & Brown, Alan (red.) (2002). *Issues in religious education*. London: RoutledgeFalmer
- Buchardt, Mette. (red.) (2006). *Religionsdidaktik*. 1. udgave, 1. oplag. Kbh.: Gyldendal
- Falkevall, Björn (1995). *Hur formas undervisning: en studie av lärares tänkande om sitt handlande inom skolämnet religionskunskap*. Stockholm: HLS
- Gustafsson Lundberg, Johanna & Liljefors Persson, Bodil (red.) (2008). *Religionskunskap.nu*. Lomma: Föreningen Lärare i religionskunskap (FLR)
- Hedin, Christer (2014) *Religionsundervisning: teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Hermans, C. A. M. (2003). *Participatory learning [Elektronisk resurs] religious education in a globalizing society*. Leiden: Brill
- Hobson, Peter R. & Edwards, John S. (1999). *Religious education in a pluralist society: the key philosophical issues*. London: Woburn Press.
- Härenstam, Kjell (2000). *Kan du höra vindhästen?: religionsdidaktik - om konsten att välja kunskap*. Lund: Studentlitteratur
- Jackson, Robert (red.) (2007). *Religion and education in Europe: developments, contexts and debates*. Münster: Waxmann
- Jackson, Robert (2004). *Rethinking religious education and plurality: issues in diversity and pedagogy*. London: RoutledgeFalmer
- Jönsson, Rune & Liljefors Persson, Bodil (2006). *Religionskunskap i årskurs 9: rapport från den nationella utvärderingen av grundskolan 2003 (NU03) : samhällsorienterade ämnen*. Malmö: Malmö högskola, Lärarutbildningen
- Lindgren Ödén, Birgit & Thalén, Peder (red.) (2006). *Nya mål?: religionsdidaktik i en tid av förändring*. Uppsala: Swedish Science Press.
- Löfstedt, Malin (2011). *Religionsdidaktik: mångfald, livsfrågor och etik i skolan*. Lund: Studentlitteratur
- Löfstedt, Torsten (red.) (2015) *Religionsdidaktiska studier*. Växjö: Linnaeus University Press.
<http://lnu.diva-portal.org/smash/get/diva2:858627/FULLTEXT01.pdf>
- Olivestam, Carl Eber (2006). *Religionsdidaktik: om teori, perspektiv och praktik i religionsundervisningen*. 1. uppl. Stockholm: Liber
- Osbeck, Christina (2006). *Kränkningens livsförståelse: en religionsdidaktisk studie av livsförståelselärande i skolan*. Diss. Karlstad : Karlstads universitet, 2006.

- Tillgänglig på Internet: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:kau:diva-291>
- R & L: religion & livsfrågor : aktuellt för undervisningen.* (1977-). Solna: Föreningen
Lärare i religionskunskap
- Selander, Sven-Åke (1993). *Undervisa i religionskunskap.* Lund: Studentlitteratur
- Stabell-Kulø, Arnt (2005). *Religioner i klasserommet: innføring i religionsdidaktikk.*
Bergen: Fagbokforl.
- Wright, Andrew (2007). *Critical religious education, multiculturalism and the pursuit of truth.* Cardiff: University of Wales Press
- Wright, Andrew & Brandom, Anne-Marie (red.) (2008). *Learning to teach religious education in the secondary school: a companion to school experience.* 2. ed.
London: Routledge

Kommentar till den verksamhetsförlagda utbildningen

Kommentaren skickas efter avslutad VFU till:

Torsten Löfstedt

Linnéuniversitetet

Institutionen för Kulturvetenskaper

35195 VÄXJÖ

Studerande: _____

Läroartbildare i kommunen: _____

Läroartbildare på universitetet: Torsten Löfstedt

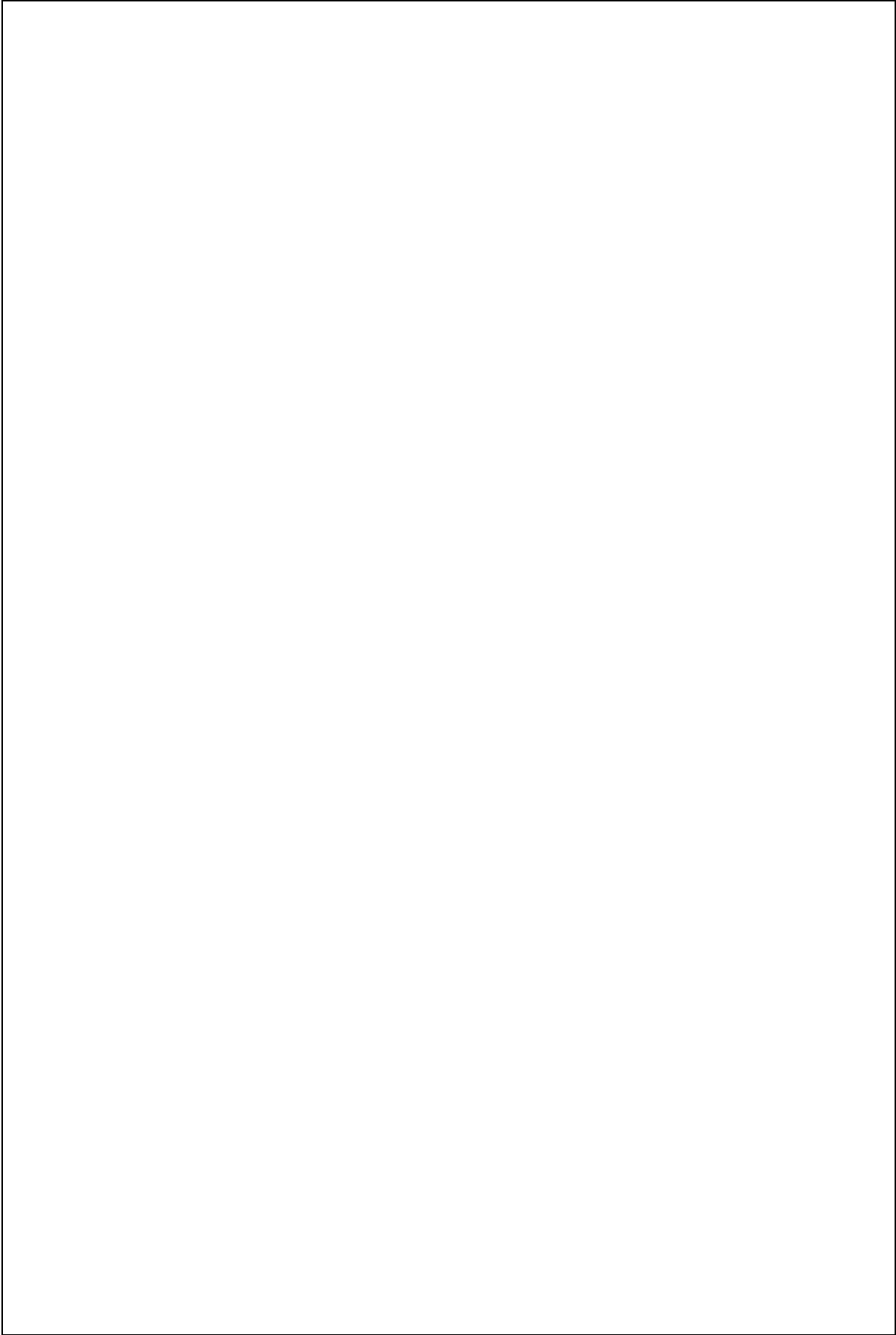
VFU-skola och datum: _____

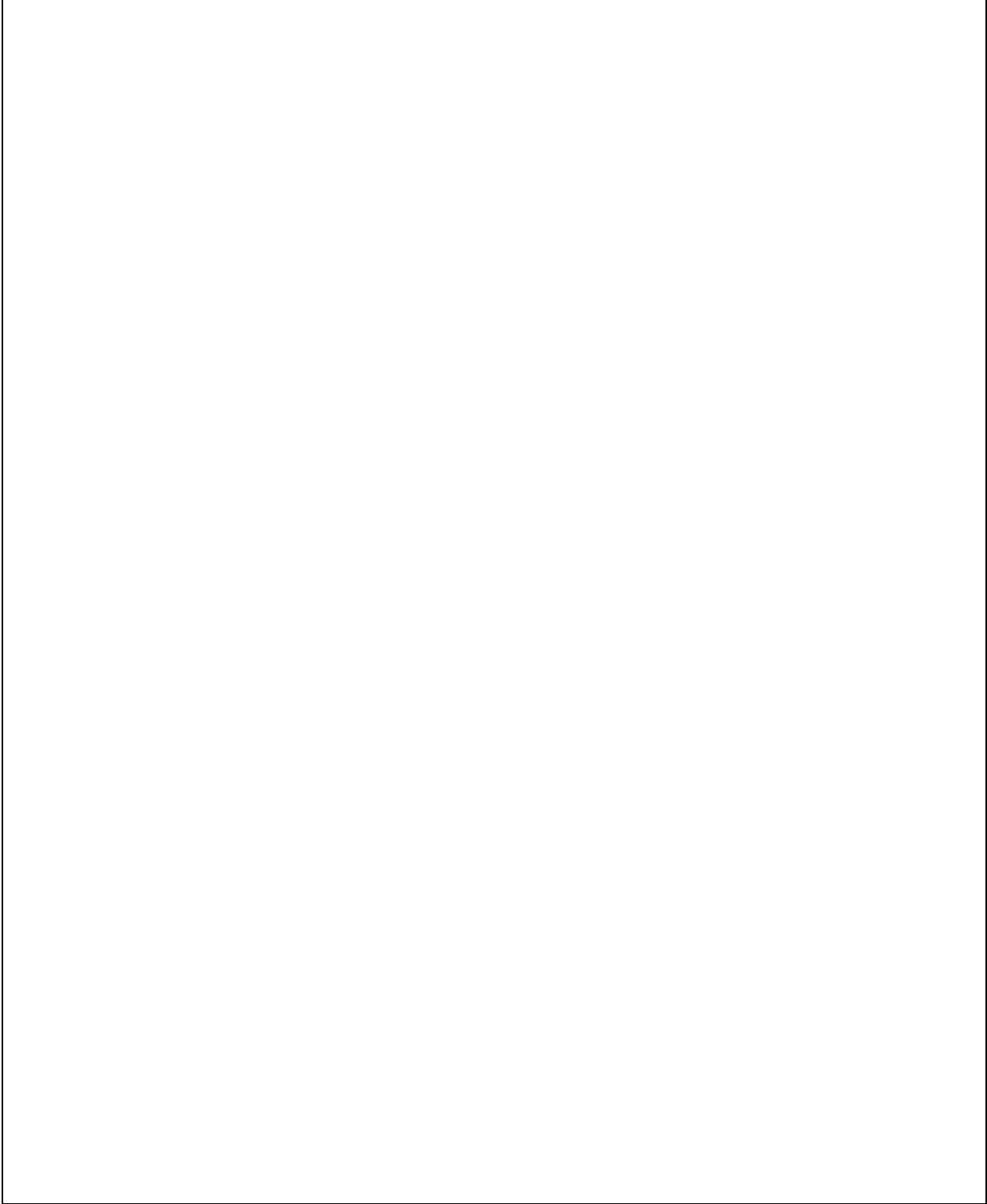
Ur kursplanen för 2RKÄ04

Efter avslutad kurs ska den studerande kunna:

- *formulera tydliga lärandemål som är ändamålsenliga samt anpassade till och begripliga för eleverna;*
- *anpassa val av metoder, aktiviteter och materiel och andra resurser i förhållande till lärandemålen och aktuell elevgrupp;*
- *värdera i vilken utsträckning lärandemål har uppnåtts;*
- *diskutera hur övergripande syften och mål, såväl som det centrala innehållet i styrdokument för religionskunskap i gymnasiet samt högstadiets årskurs 7–9 ska kunna operationaliseras i en faktisk undervisningssituation;*
- *genom deltagande observation, samtal med verksamma lärare och litteraturstudier identifiera centrala och aktuella religionsdidaktiska problem;*
- *planera och genomföra undervisning i ämnet religionskunskap på basis av tidigare inhämtad ämneskunskap och tydliga ämnesdidaktiska ställningstaganden;*
- *demonstrera grundläggande förtrogenhet med för yrkesverksamma lärare i ämnet religionskunskap förekommande arbetsuppgifter, inklusive examination och bedömning av elevers prestationer.*

Läroartbildarens kommentarer till studentens insatser under den verksamhetsförlagda utbildningen i relation till kursens förväntade studieresultat:

VFU-lärares underskrift

Studentens underskrift